

Sygn. akt I CSK 491/12

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z wniosku P. K.

przy uczestnictwie A. K., M. K., K. N. i E. K.

o podział majątku, dział spadku i zniesienie współwłasności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 1 marca 2013 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 23 marca 2012 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 31 maja 2011 r. Sąd Rejonowy dokonał podziału majątku wspólnego J. i J. małżonków K., częściowego działu spadku po J. K. i J. K., działu spadku po W. L. oraz zniesienia współwłasności nieruchomości w W. przy ul. D.[...].

Uwzględniając częściowo apelację wnioskodawcy P. K. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 23 marca 2012 r. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji dokonując jedynie korekty wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot sprawy oraz udziałów wnioskodawcy i uczestników postępowania w majątku spadkowym oraz podwyższył dopłatę zasądzoną na rzecz P. K. od A. K. z kwoty 85 124,30 zł. do kwoty 251 456 zł. rozstrzygając też o sposobie jej spłaty, a także zmienił odpowiednio rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, zaś w pozostałej części oddalił apelację.

W skardze kasacyjnej obejmującej oddalenie apelacji wnioskodawca, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jeżeli skarżący, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinien wykazać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, co wymaga przedstawienia tego zagadnienia przez odpowiednie sformułowanie, wskazania przepisu prawa, na tle którego powstało, przedstawienia kontrowersji i rozbieżnych ocen prawnych jakie zagadnienie to wywołuje oraz wykazania, że mają one tak poważny i istotny charakter, iż wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, koniecznego nie tylko do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, lecz ze względu na uniwersalny charakter zagadnienia, niezbędnego także w celu prawidłowego ukształtowania praktyki orzeczniczej (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r. II CZ 35/01, OSNC 2002/1/11, z dnia 7 czerwca 2005 r. V CSK 3/05 i z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.).

Jeżeli natomiast skarżący powołuje się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. powinien wskazać przepisy prawa

wymagające, jego zdaniem, wykładni, przedstawić wątpliwości interpretacyjne, kontrowersje i rozbieżne oceny prawne w tym przedmiocie oraz zakres koniecznej wykładni lub przedstawić rozbieżne orzeczenia Sądów zapadłe w wyniku dokonania różnej wykładni przepisu a także wykazać, że dokonanie przez Sąd Najwyższy wykładni we wskazanym zakresie jest konieczne do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy i przyczyni się do ujednoczenia orzecznictwa sądów powszechnych (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r. II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r. II CSK 84/07 i z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.).

Skarżący nie wykazał tych okoliczności.

Zagadnienie, czy przeprowadzenie postępowania o podział majątku wspólnego spółki cywilnej, w której spadkodawca był współnikiem, jest koniecznym warunkiem do przeprowadzenia postępowania o dział spadku, którego część stanowi przedmiot pozostający we współwłasności z tytułu wspólności majątku współników spółki cywilnej, nie występuje w sprawie i zostało sformułowane z pominięciem okoliczności faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W sprawie bowiem zgłoszone zostały do podziału ruchomości (maszyny), które Sądy uznały za należące do majątku wspólnego J. K. i J. K. stwierdzając, że wnioskodawca nie wykazał, iż zostały one nabyte w ramach spółki cywilnej. W szczególności Sąd drugiej instancji stwierdził, że wnioskodawca zarzucając w apelacji, iż dwie z tych maszyn nabyte zostały w ramach spółki cywilnej, nie tylko nie wskazał, które to maszyny, lecz nie przedstawił też żadnych dowodów na okoliczność nabycia ich w ramach spółki cywilnej. W skardze kasacyjnej wnioskodawca ograniczył swoje zarzuty już tylko do jednej, określonej maszyny- walcarki do gwintów, jednak sprecyzowanie roszczenia dopiero na tym etapie postępowania jest oczywiście spóźnione i nie może być skuteczne także w zakresie formułowania zagadnienia prawnego jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedstawiając zagadnienie - czy w świetle art. 212 § 1 zd. 2 k.c., sąd dokonując fizycznego podziału nieruchomości, po stwierdzeniu zasadności ustanowienia służebności gruntowych, powinien obligatoryjnie orzec o ich ustanowieniu – skarżący nie przedstawił istotnych i poważnych kontrowersji ani

rozbieżnych ocen prawnych powstałych na tle tego przepisu, co było konieczne ze względu na jego dość jednoznaczną treść, której rozumienie raczej nie budzi wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie. Skarżący nie wykazał zatem, że wątpliwości powstałe na tle wskazanego przepisu są tak poważne i istotne, iż powinien się wypowiedzieć w tym zakresie Sąd Najwyższy.

Także zagadnienie - czy pomimo nie objęcia postępowaniem o dział spadku przedmiotu wchodzącego w skład spadku, można dokonać rozliczenia ciężarów z nim związanych oraz poczynionych na ten przedmiot nakładów – nie jest zagadnieniem prawnym we wskazanym wyżej rozumieniu, gdyż przedstawione zostało z pominięciem okoliczności faktycznych sprawy, z których wynika, iż rozliczenie ciężarów, o których mowa w pytaniu dotyczy nieruchomości w miejscowości S., która wchodziła w skład spadku, i jedynie dlatego, że została sprzedana w toku postępowania i uczestnicy podzielili się uzyskaną cenę, nastąpiło cofnięcie wniosku o objęcie jej podziałem, natomiast uczestnicy nadal żądali rozliczenia nakładów poniesionych na tę nieruchomość. Okoliczności te, pominięte przez skarżącego przy formułowaniu zagadnienia, pozwalają uznać, że przedstawione zagadnienie w istocie nie występuje w sprawie oraz nie jest zagadnieniem budzącym poważne wątpliwości prawne.

Nie występuje też w sprawie zagadnienie, czy w przypadku przyjęcia, iż zgodnie z art. 206 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. współspadkobiercy przysługuje roszczenie względem innego współspadkobiercy o zapłatę korzyści wynikających z korzystania przez niego z przedmiotu spadkowego ponad udział w spadku, podstawą tego roszczenia jest wyłącznie art. 206 w zw. z art. 1035 k.c., czy art. 206 i art. 207 w zw. z art. 1035 k.c. czy też art. 224 § 2 w zw. z art. 225 w zw. z art. 206 i art. 1035 k.c. Skarżący bowiem w podstawach skargi kasacyjnej zakwestionował jedynie samą dopuszczalność zasądzenia od niego na podstawie art. 206 w zw. z art. 1035 k.c. kwoty 25 856,90 zł. wynagrodzenia z tytułu korzystania wyłącznie przez niego z przedmiotu spadku (garażu) ponad jego udział i oddalenia podobnego wniosku o zasądzenie od A. K. na rzecz wnioskodawcy kwoty 138 000 zł. z tytułu pożytków uzyskanych przez A. K. w wyniku korzystania z majątku spadkowego ponad udział, wskazując na rozbieżne stanowiska Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. W toku postępowania przed Sądami powszechnymi nie

kwestionował natomiast samego sposobu wyliczenia takiego wynagrodzenia, jak również nie zgłosił w skardze kasacyjnej odpowiednich zarzutów w tym przedmiocie popartych sformułowaniem stosowanej podstawy kasacyjnej. W takiej sytuacji procesowej nie może być skuteczny wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania formułowany na gruncie niekwestionowanych przez skarżącego okoliczności faktycznych sprawy dotyczących sposobu wyliczenia wynagrodzenia, gdyż w ramach rozpoznawania skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie rozwiązuje abstrakcyjnych problemów prawnych, lecz jedynie zagadnienia prawne, od których rozwiązania zależy prawidłowe rozstrzygnięcie rozpoznawanej sprawy.

Kwestia ta łączy się z uzasadnieniem drugiej podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, mianowicie z powołaną przez skarżącego potrzebą wykładni art. 206 w zw. z art. 1035 k.c. w kontekście roszczeń współspadkobierców wynikających z posiadania przez jednego z nich części majątku spadkowego ponad przysługujący mu udział.

Wnioskodawca przedstawił w tym zakresie rozbieżne orzeczenia Sądu Najwyższego, jednak należy stwierdzić, że rozbieżność taka występowała jedynie do czasu podjęcia przez Sąd Najwyższy w tym przedmiocie trzech uchwał: z dnia 10 maja 2006 r. III CZP 9/06 (OSNC 2007/3/37), z dnia 29 listopada 2007 r. 94/07 (OSNC-ZD 2008/D/96) i z dnia 13 marca 2008 r. III CZP 3/08 (OSNC 2009/4/53). W pierwszej stwierdzono, że współwłaściciel, który z wyłączeniem pozostałych współwłaścicieli korzysta z nieruchomości wspólnej, jest zobowiązany do rozliczenia uzyskanych z tego tytułu korzyści, w drugiej wskazano, że określony w art. 206 k.c. sposób posiadania rzeczy wspólnej i korzystania z niej jest aktualny tylko wtedy, gdy odmienny sposób nie został przewidziany w umowie współwłaścicieli lub orzeczeniu sądu, a w trzeciej stwierdzono, że art. 206 k.c. nie stanowi samodzielnej podstawy wskazanego wyżej rozliczenia zaś współwłaściciel może domagać się od pozostałych współwłaścicieli, korzystających z rzeczy wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c. w sposób wykluczający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy z zachowaniem przesłanek art. 224 § 2 lub art. 225 k.c. Od tego czasu powyższe kwestie są w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygane jednolicie. Wbrew twierdzeniom skarżącego również postanowienie z dnia 5 lutego 2010 r. III CSK 195/09 (niepubl.) nie przedstawia

odmiennego stanowiska, gdyż uznano w nim jedynie, że samo twierdzenie współwłaściciela o korzystaniu przez innego współwłaściciela z rzeczy wspólnej w zakresie przewyższającym przysługujący mu udział nie może dawać podstaw do dochodzenia od niego z tego tytułu jakiegokolwiek roszczenia. Ponieważ więc wskazana przez wnioskodawcę rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego w istocie już nie występuje, a nie przedstawił on żadnych argumentów, które podważałyby stanowisko tego Sądu zajęte we wskazanych uchwałach i uzasadniały zwrócenie się z odpowiednim pytaniem prawnym do powiększonego składu Sądu Najwyższego, nie zachodzi powołana przezeń podstawa wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Nie zostało również wykazane, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wymaga to bowiem wykazania, że w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło przed Sądem drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. Sam zarzut naruszenia, nawet oczywistego, określonego przepisu prawa, nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż mimo oczywistego nawet naruszenia prawa, orzeczenie może być prawidłowe (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r. V CZ 187/02, OSNC 2004/3/49, z dnia 8 marca 2002 r. I PKN 34/01, OSNP 2004/6/100 i z dnia 11 stycznia 2008 r. I UK 285/07, niepubl.).

W sytuacji, gdy Sady ustaliły, że choć teoretycznie dalszy podział działek 185 i 127/1 jest możliwy, to jednak byłby on praktycznie bardzo utrudniony i niecelowy, gdyż doszłoby do powstania działek o bardzo małej powierzchni (50 m. kw.), nikłej wartości i w znacznej mierze zabudowanych budynkiem mieszkalnym, który uległ podziałowi, a dokonany przez Sady podział zgodny jest z podziałem quoad usum przeprowadzonym przez wnioskodawcę i uczestników postępowania już wiele lat temu i nadal wykonywanym- sam zarzut wnioskodawcy, iż jest to podział sprzeczny z art. 1044 k.c., gdyż bez jego zgody przyznano prawo

wieczystego użytkowania powyższych działek na współwłasność, nie może prowadzić do oceny, że doszło przed Sądem drugiej instancji do wydania oczywiście wadliwego orzeczenia i że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z podobnych przyczyn sam zarzut naruszenia art. 212 § 2 k.c. w zw. z art. 1035 k.c., w wyniku przyznania wnioskodawcy na własność maszyn i urządzeń, bez jego zgody, nie może prowadzić do wniosku, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w sytuacji gdy Sądy ustaliły, że wnioskodawca po śmierci spadkodawcy zajął się przedmiotowymi maszynami, a następnie zamknął je w garażu, gdzie inni spadkobiercy nie mieli do nich dostępu.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które obowiązuje brać pod uwagę z urzędu w ramach przesądu.